

Tuuli Uusitalo

SUOMALAISUUS JA HYVINVOINTISOVINISMI

Kvantitatiivinen tutkimus kollektiivisen identiteetin
yhteydestä hyvinvointisovinismiin

Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Toukokuu 2023

TIIVISTELMÄ

Tuuli Uusitalo: Suomalaisuus ja hyvinvointisovinismi: Kvantitatiivinen tutkimus kollektiivisen identiteetin yhteydestä hyvinvointisoviniin
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma
Toukokuu 2023

Tämän tutkielman tavoitteena on tutkia, onko kollektiivisen identiteetin vahvuus yhteydessä hyvinvointisoviniin Suomessa. Hyvinvointisoviniinilla tarkoitetaan haluttomuutta antaa maahanmuuttajille samoja oikeuksia kuin Suomen kansalaisille. Kollektiivisella identiteetillä tarkoitetaan suomalaisuutta ja sitä kuvataan tässä tutkielmassa tunnesiteellä Suomeen. Aiemmissa hyvinvointisoviniin käsitellessä tutkimuksissa on keskitytty erityisesti talouteen ja poliittiseen päätöksentekoon. Aiemmassa tutkimuksessa on myös havaittu, että kun vertailtiin hyvinvointisoviniin Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa, löytyi Suomesta näistä maista vahvimpia hyvinvointisoviniinisia asenteita.

Tutkielman aineistona on European Social Survey 2016: Suomen aineisto -kyselyaineisto. Selitettävänä muuttajana on hyvinvointisoviniin kuvaava kysymys, jossa vastaajilta tiedusteltiin, kuinka nopeasti Suomeen muuttavien maahanmuuttajien tulisi saada samat oikeudet kuin Suomen kansalaisilla on. Selittävinä muuttujina ristiintaulukoinnissa sekä logistisessa regressioanalyysissä käytettiin vastaajan ikää, poliittista sijoittumista, koulutusta, asuinpaikan kokoa, suhtautumista sosiaalipalveluihin ja -etuuksiin, suhtautumista maahanmuuttoon, tyytyväisyyttä Suomen taloudelliseen tilanteeseen sekä tutkielman näkökulmana olevaa kollektiivista identiteettiä. Ristiintaulukoinnissa tarkasteltiin, onko kollektiivisen identiteetin vahvuus yhteydessä hyvinvointisoviniin. Logistisessa regressioanalyysissä tarkasteltiin, onko kollektiivisen identiteetin vahvuus yhteydessä vastaajien todennäköisyyteen valita hyvinvointisoviniinistä vaihtoehto.

Ristiintaulukoinnin perusteella kollektiivinen identiteetti ja hyvinvointisoviniin ovat yhteydessä toisiinsa. Tulokset osoittavat, että vahvempi kollektiivinen identiteetti on yhteydessä vahvempiin hyvinvointisoviniinisiin näkemyksiin. Logistisessa regressioanalyysissä vahvemman kollektiivisen identiteetin ja hyvinvointisoviniinin välinen yhteys ei ollut tilastollisesti merkitsevää.

Tutkielman tulokset antavat aihetta jatkotutkimukselle kollektiivisen identiteetin ja hyvinvointisoviniinin yhteydestä. Jatkossa olisi keskeistä tutkia myös sitä, millaisia vaikutuksia hyvinvointisoviniinilla on maahanmuuttajataustaisiin ihmisiin.

Avainsanat: hyvinvointisoviniin, kollektiivinen identiteetti, maahanmuutto, suomalaisuus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Hyvinvointisovinismi	3
3	Kollektiivinen identiteetti	6
	3.1 Kansallinen identiteetti	6
	3.1.1 Kansallisen identiteetin erityispiirteet	7
4	Tutkimusasetelma	9
	4.1 Tutkimuskysymys ja aineisto	9
	4.2 Muuttujat	9
	4.2.1 Selitettävä muuttuja	9
	4.2.2 Selittävät muuttujat	11
	4.3 Tutkimusmenetelmä	13
	4.4 Tutkimusetiikka	15
5	Tulokset	16
	5.1 Ristiintaulukointi	16
	5.2 Logistinen regressioanalyysi	19
6	Johtopäätökset	23
	Lähteet	26

1 Johdanto

Ihmiset suhtautuvat maahan saapuviin maahanmuuttajiin eri tavoin. Usein maahanmuuttovastaisia asenteita käsiteltäessä puhutaan esimerkiksi rasismista tai ksenofobiasta. Turvapaikanhakijoiden määrän lisääntyminen vuonna 2015 nosti esiin kärjekästä keskustelua, joissa esiintyi sosiaaliturvariippuvuutta koskevia uhka- ja mielikuvia ”meidän kustannuksellamme” Suomessa ”loisivasta” maahanmuuttajavähemmistöstä. (Saari 2017a, 342.) Yksi keskeinen keskustelunaihe maahanmuuttajista puhuttaessa onkin se, millaisia etuuksia ja hyvinvointipalveluita maahanmuuttajille pitäisi tarjota – tai pitäisikö niitä tarjota ollenkaan. Tällaiseen ajatteluun kieltoutuu läheisesti hyvinvointisovinismi eli haluttomuus jakaa samoja oikeuksia kaikille ihmisille yhteiskunnassa (Jørgensen & Thomsen 2016, 333).

Tässä tutkielmassa tarkastelen hyvinvointisovinismia haluttomuutena jakaa samoja oikeuksia maahanmuuttajille kuin maan kansalaisille. Maahanmuuttajalla tarkoitetaan kaikkia maahanmuuttaneita ihmisiä. Maahanmuuttaja-termi pitää sisällään siis kaikki ulkomailta muuttaneet sekä siirtolaiset, pakolaiset, että EU-kansalaisetkin (Suomen Tietotoimisto).

Kysymys hyvinvointisovinismista on erittäin jännitteinen, sillä hyvinvointivaltion tasavertaisuuden ihanne on ristiriidassa hyvinvointisovinismien kanssa, koska hyvinvointisovinismi vaatii eriarvoista kohtelua niille, joiden ei nähdä kuuluvan kansakuntaan (Keskinen 2016). Usein esille nouseva hyvinvointisovinistinen näkemys on, että maahanmuuttajat asettavat liiallista taakkaa hyvinvointivaltiolle (Bell, Valenta ja Strabac 2022, 1). Aihe liittyy siis usein kuultavaan diskurssiin maahanmuuttajista *hyvinvointivaltion taakkana* tai *vapaamatkustajina*. Aiheen merkityksellisyys ja ajankohtaisuus tulee esille juuri siinä, kuinka tällaiset puhutavat ovat lähes jokaiselle tuttuja.

Hyvinvointisovinismissa on kyse siitä, kenen nähdään ansaitsevan hyvinvointivaltion tarjoamia palveluita. Kansallisuus onkin keskeinen osa hyvinvointisovinismia, koska hyvinvointisovinismiin liittyy jako *meihin*, jotka ansaitsevat sosiaalipalveluita ja -etuuksia sekä *heihin*, jotka eivät ansaitse. Keskeistä on myös se, että ne velvollisuudet, joita ihmisillä nähdään olevan oman maansa kansalaisia kohtaan ovat erilaisia ja laajempia kuin velvollisuudet muita ihmisiä kohtaan (Miller 1993, 5–6). Tässä tutkielmassa tarkastelen, onko suomalaisen kollektiivisen identiteetin vahvuudella yhteyttä hyvinvointisovinismiin. Kollektiivisella identiteetillä tarkoitetaan tässä tutkielmassa suomalaisuutta kansallisena identiteettinä. Aiemmassa tutkimuksessa ryhmäjäsenyyksien on havaittu olevan yhteydessä siihen, kenen koetaan ansaitsevan hyvinvointia (van Oorschot 2000, 36).

Tutkielmassa tarkastelen, onko kollektiivisen identiteetin vahvuus yhteydessä hyvinvointisovinismiin Suomessa. Tutkimusmenetelminä käytän ristiintaulukointia sekä logistista regressioanalyysia. Tutkielman tavoitteena on tuoda keskiöön se, kuinka hyvinvointisovinismi on monisyinen ilmiö, johon voidaan nähdä kytkeytyvän myös niin henkilökohtainen asia kuin identiteetti. Näkökulma on erityisen keskeinen siksi, että kollektiivisen identiteetin ja hyvinvointisovinnin yhteyttä ei ole aiemmin tutkittu Suomessa. Aiemmissa hyvinvointisovinnin käsitellessä tutkimuksissa on keskitytty esimerkiksi talouteen, työmarkkinoihin ja poliittiseen päätöksentekoon.

Aloitin tutkielmani käsittelemällä hyvinvointisovinnin ja siitä tehtyä aiempaa tutkimusta, mistä etenen teoriataustan esittelyyn. Teoriaosuudessa käsitteelen tarkemmin kollektiivisen ja kansallisen identiteetin käsitteitä. Seuraavaksi esittelen tutkielmani tutkimusasetelman. Tutkimusasetelmaan kuuluvat tutkimuskysymys, aineisto, analyyseissa käytetyt muuttujat, tutkimusmenetelmä sekä tutkimusetiikan pohdinta. Tämän jälkeen siirryn esittelemään tutkielmani tuloksia. Lopuksi pohdin tutkielmani tuloksia suhteessa aiempaan tutkimuskirjallisuuteen, tarkastelen tutkielmani mahdollisia puutteita ja esitän jatkotutkimusehdotuksia.

2 Hyvinvointisovinismi

Hyvinvointisovinismi-termiä käyttivät ensimmäisen kerran Jørgen Goul Andersen sekä Tor Bjørklund (1990), jotka tutkivat Tanskan ja Norjan oikeistopopulistisia edistyspuolueita. Tutkimuksen mukaan edistyspuolueiden kannattajien maahanmuuttoasenteita kuvasi paremmin hyvinvointisovinismi kuin rasismi tai ennakkoluuloisuus (em. 18). Hyvinvointisovinismiin on nähty liittyvän kolme keskeistä tekijää: identiteetti, vastavuoroisuus ja kontrolli. Hyvinvointisovinismissa maahanmuuttajien kulttuurisen identiteetin poikkeaminen kantaväestön identiteetistä nähdään yhtenä syynä sille, ettei heillä tulisi olla oikeutta hyvinvointivaltion tarjoamiin hyötyihin. Vastavuoroisuuden ajatus taas perustuu siihen, etteivät maahanmuuttajat ole tuottaneet hyvinvointivaltiolle mitään, eikä heillä tämän vuoksi tulisi olla oikeutta käyttää sen tuottamia hyötyjä. Kontrolli taas viittaa siihen, että maahanmuuttajat ovat itse päättäneet lähteä kotimaastaan, eli heillä on ollut mahdollisuus kontrolloida elämäntilannettaan. (Reeskens & van Oorschot 2012, 122.) Suomenkielisen maahanmuuttaja-termin kohdalla asia on tietysti toisin, sillä käsite sisältää sekä pakolaiset että siirtolaiset. Hyvinvointisovinismissa voidaan siis nähdä olevan kyse siitä, kenellä on oikeus saada ja käyttää hyvinvointipalveluita ja saada yhtäläiset oikeudet. Siihen liittyy myös oleellisesti jako meihin ja muihin.

Hyvinvointisovinismiin on nähty liittyvän myös se, kenen katsotaan ansaitsevan hyvinvointia. Van Oorschot (2006, 23) tarkasteli tutkimuksessaan sitä, ketä kohtaan eurooppalaiset kokevat solidaarisuutta, sekä sitä, kuka eurooppalaisten mielestä ansaitsee eniten hyvinvointia yhteiskunnassa. Tutkimuksessa tarkastellut ryhmät olivat vanhukset, sairaat ja vammaiset, työttömät sekä maahanmuuttajat. Tutkimuksen mukaan Euroopassa voidaan nähdä vallitsevan yleinen ansaitsevuuden kulttuuri, jonka kautta määritellään se, kuka ansaitsee eniten hyvinvointia. Vanhusten ajatellaan ansaitsevan eniten hyvinvointia, kun taas maahanmuuttajia pidetään vähiten hyvinvointia ansaitsevana ryhmänä. Tutkimuksissa on myös havaittu, että identiteetillä on keskeinen rooli, kun tarkastellaan ansaitsevuuden kriteerejä. Omaan sisäryhmään kuuluvat henkilöt nähdään ansaitsevampina kuin ulkoryhmään kuuluvat. (van Oorschot 2000, 36.)

Ansaitsevuus nousee esille useissa eri tutkimuksissa. Laihialan ja Ohisalon (2017, 255) tutkimuksessa havaittiin puhetapa, jossa suomalaista köyhää pidetään ansaitsevana ja kunniallisena köyhänä, jota tulisi auttaa ensisijaisesti verrattuna maahanmuuttajiin. Saaren, Behmin ja Lagusen (2017) tutkimuksessa taas tarkasteltiin niitä puhetapoja, joita etuuksia ja palveluja pitkäaikaisesti käyttävistä henkilöistä käytetään nettikeskusteluissa. Keskusteluissa nousi esille näke-

mys maahanmuuttajista etuoikeutettuna ryhmänä, joilla on paljon oikeuksia ja vähän velvollisuuksia. Maahanmuuttajat nähtiin tutkimuksen mukaan ”pahimman luokan sosiaalipummeina.” (Saari, Behm & Lagus 2017, 229.)

Hyvinvointisovinismia on tutkittu 1990-luvulta lähtien suhteellisen paljon. Aiempi hyvinvointisovinismia koskeva tutkimus on keskittynyt erityisesti kahteen näkökulmaan: populistipuolueiden retoriikkaan ja maahanmuutto- ja hyvinvointipalveluasenteisiin (Ennsner-Jedenastik 2018, 295). Suomessa aihetta ei kuitenkaan ole tutkittu laajalti, eikä hyvinvointisovinismi-termi nouse usein esille tutkimuskirjallisuudessa. Suomen kontekstissa aihetta on kuitenkin tutkinut esimerkiksi Suvi Keskinen (2016), joka tarkastelee tutkimuksessaan hyvinvointivaltion ja kustannusten roolia suomalaisessa poliittisessa maahanmuuttokeskustelussa. Muutamissa aiemmissa Suomen kontekstia käsittelevissä tai sivuavissa tutkimuksissa keskitytäänkin politiikassa esiintyviin puhetapoihin, jotka liittyvät hyvinvointisovinismiin (ks. Keskinen 2016; Pyrhönen 2015). Krivonos (2018) taas sivuaa venäjänkielisiä työttömiä maahanmuuttajia käsittelevässä tutkimuksessaan sitä, kuinka venäjänkieliset työttömät henkilöt pyrkivät välttämään kuvauksia itsestään hyvinvoinnin hyväksikäyttäjinä. Bell, Valenta ja Strabac (2022) taas ovat vertailleet hyvinvointisovinnistisia asenteita Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa. Tutkimuksessa havaittiin muun muassa, että näistä kolmesta maasta Suomessa on kaikkein vahvimpia hyvinvointisovinnistisia asenteita. Myös tämä löydös perustelee sitä, että suomalaisten hyvinvointisovinnistisista asenteista kaivataan lisätutkimusta. Eurooppalaiset hyvinvointivaltiot perustettiin suhteellisen korkean kulttuurillisen ja etnisen homogeenisyyden aikakaudella (Ennsner-Jedenastik 2018, 1), joten on keskeistä tarkastella sitä, kuinka juuri tällaisiin aiemmin homogeenisiin maihin suuntautuneeseen maahanmuuttoon suhtaudutaan.

Tutkimuksissa on havaittu, että solidaarisuudelle on tiettyjä ehtoja. Suurin osa eurooppalaisista ajattelee, että maahanmuuttajilla tulisi olla oikeus samoihin oikeuksiin kuin maan kansalaisilla vain tietyillä ehdoilla. Näillä ehdoilla tarkoitetaan tässä tapauksessa maassa tarpeeksi kauan asumista, maassa töiden tekemistä tai kansalaisuuden saamista. (Reeskens & van Oorschot 2012.) Huomionarvoista on se, että asenteet pakolaisia kohtaan eroavat asenteista maahanmuuttajia kohtaan. O’Rourken ja Sinnotin tutkimuksessa havaittiin, että ihmiset ovat lähtökohtaisesti suopeampia pakolaisia kuin siirtolaisia kohtaan (O’Rourke & Sinnot 2006, 857). Tämän voidaan nähdä liittyvän aiemmin mainittuun kontrolliin osana hyvinvointisovinismia: pakolaisilla ei ole ollut samanlaista mahdollisuutta kontrolloida elämäntilannettaan kuin siirtolaisilla, ja tämän vuoksi pakolaisia kohtaan ollaan suopeampia.

Keskinen (2016) on tarkastellut suomalaisten puolueiden maahanmuutto-ohjelmia, eduskunnassa käytyjä keskusteluja ja poliittisia linjauksia ja jakanut näissä esiintyviä hyvinvointia koskevia asenteita eri luokkiin. Hyvinvointinationalismilla Keskinen kuvaa niitä diskursseja ja ideologioita, joissa hyvinvointi ja kansallinen identiteetti on sidottu toisiinsa ja hyvinvointipalvelut on sidottu kansalliseen jäsenyyteen. Tässä diskurssissa hyvinvointivaltio ja sen tulevaisuus nähdään kansallisena huolenaiheena ja maahanmuuttoa tarkastellaan valtion ja talouden näkökulmasta. Keskinen jaottelussa hyvinvointisovinismissa hyvinvointipalveluiden nähdään kuuluvan vain *meidän omillemme* ja kansakuntaan kuuluminen tai sen ulkopuolella oleminen perustuu nationalismiin, toiseuttamiseen ja usein rodullistaviin kriteereihin. Diskurssissa hyvinvointi on toissijaista ja keskiössä ovat rodullistetut käsitykset kansakunnasta ja siitä, ketkä siihen kuuluvat. (em.) Keskinen tutkimustulokset antavatkin viitteitä siitä, että hyvinvointisovinismia ei voida irrottaa rasismista ja siihen liittyy usein rodullistavia käsityksiä.

Aiemmissa tutkimuksissa muun muassa maahanmuuttoasenteiden, tyytyväisyyden maan taloudelliseen tilanteeseen ja suhtautumisen sosiaalityöksiin on havaittu olevan yhteydessä hyvinvointisovinismiin. (Bell, Valenta & Strabac 2022). Aiemman tutkimuksen mukaan ehdollista solidaarisuutta esiintyy vahvimmin vanhemmilla henkilöillä, joilla on matalampi koulutustausta, jotka äänestävät uskonnollisia oikeistopuolueita ja joilla on kielteinen suhtautuminen sosiaaliturvaan (van Oorschot 2000, 43).

3 Kollektiivinen identiteetti

Hyvinvointisovinnismia käsittelevässä tutkimuskirjallisuudessa on usein nostettu esiin sisä- ja ulkoryhmät sekä sosiaalisen identiteetin teoria (ks. Bell, Valenta & Strabac 2022). Sosiaalisen identiteetin teorian mukaan identiteetti koostuu siitä tiedosta, että kuuluu sosiaaliseen ryhmään, sekä tämän ryhmäjäsenyyden arvosta ja emotionaalisesta merkityksestä. Sosiaalinen identiteetti on osa yksilön minäkuva. (Tajfel 1978, 6, viitattu lähteessä Anttila 2007, 108.) Toisin sanoen henkilö voi esimerkiksi tietää olevansa osa suomalaisia, ja tähän tietoon liittyy tiettyjä arvotuksia ja emootioita: henkilö voi esimerkiksi olla erityisen ylpeä siitä, että hän on suomalainen. Sosiaalisen identiteetin teorian mukaan ihmisillä on taipumus suosia omaa sisäryhmää ulkoryhmän kustannuksella. Useissa tutkimuksissa on havaittu, että ihmisillä on taipumus pitää maahanmuuttajia juuri tällaisena poikkeavana ulkoryhmänä, jolla on kielteisiä piirteitä – erityisesti vapaamatkustajina, jotka pyrkivät huijaamaan sisäryhmäläisiä. (Eick & Larsen 2022.)

Yhteiskuntatieteissä kollektiivista identiteettiä on määritelty eri tavoin. Käytän tässä tutkielmassa Ashmoren, Deauxin ja KayMcLaughlin-Volpen (2004) määritelmää kollektiivisesta identiteetistä. Heidän mukaansa kollektiivinen identiteetti on kategorinen identiteetti, joka jaetaan toisten ihmisten kanssa, joilla on tai kuvitellaan olevan samankaltaisia piirteitä kuin itsellä. Kollektiivinen identiteetti ei vaadi kontaktia muiden ryhmän jäsenten kanssa. Kollektiivinen identiteetti on olemassa vain silloin kun ihmiset kokevat ryhmäjäsenyyden määrittävän heitä jollain tapaa. (Ashmore, Deaux & KayMchLaughlin 2004, 81.)

Sosiaalista identiteettiä käytetään tutkimuskirjallisuudessa usein, kun kuvataan tämänkaltaista identiteettiä. Kollektiivista identiteettiä voidaan kuitenkin pitää parempana terminä kuin sosiaalista identiteettiä, sillä termi *sosiaalinen identiteetti* antaa kuvan, etteivät muut identiteetit olisi sosiaalisia. Todellisuudessa kuitenkin myös henkilökohtainen identiteetti on pohjimmiltaan sosiaalinen. (Ashmoren, Deaux & KayMcLaughlin-Volpe 2004, 81.)

3.1 Kansallinen identiteetti

Kollektiivinen identiteetti vastaa kysymykseen siitä, keitä me olemme. Tähän kysymykseen voidaan vastata vain, jos on olemassa toisia, joilla on toisenlaisia ominaisuuksia. (Anttila 2007, 25.) Toisin sanoen esimerkiksi kuvaukset hiljaisista suomalaisista rakentuvat suhteessa muihin kansalaisuuksiin: eiväthän suomalaiset voisi olla hiljaisia, jos kaikki muutkin olisivat yhtä hiljaisia. Emotionaalinen sitoutuminen kollektiivisen identiteetin sisältämiin merkityksenantoihin on keskeinen osa kansallisten ryhmien muodostumisesta. Sen avulla luodaan sidoksia kansalliseen kokonaisuuteen. (Anttila 2007, 27.) Kansallisuuden ja emootioiden suhteesta kertoo myös

se, että kansakunnat herättävät ihmisissä usein rakkautta (Anderson 1983, 201—202). Tästä kertovat esimerkiksi ne emootiot, joita voi tuntea kansallislaulun – tai suomalaisten tapauksessa esimerkiksi Finlandia-hymnin – aikana. Kansallista identiteettiä voidaan pitää kollektiivisen identiteetin erityistapauksena (Schlesinger 1987, 236).

Keskeistä on myös se, että samaan kollektiiviin kuuluvia henkilöitä saatetaan kohdella eri tavoin kuin niitä, joiden ei nähdä kuuluvan siihen. Millerin (1993, 5–6) mukaan kansat ovat eettisiä yhteisöjä. Tällä tarkoitetaan sitä, että ne velvollisuudet, joita ihmisillä on suhteessa omaan maansa kansalaisiin ovat erilaisia ja laajempia kuin velvollisuudet muita ihmisiä kohtaan.

Hyvinvointivaltio on keskeinen osa suomalaista identiteettiä. Mielipidetutkimusten mukaan suomalaisuus rakentuu luonnosta, kielestä, kansalaisuudesta ja hyvinvointivaltiosta. Hyvinvointivaltio on keskeisempi tekijä suomalaisessa identiteetissä kuin esimerkiksi suomalainen kulttuuri tai talvisota. (Saari, Behm & Lagus 2017, 208.) Aiemmin on myös havaittu, että sosiaalisella identiteetillä on keskeinen rooli, kun tarkastellaan resurssien ja varojen jakamista ja muita hyödyttävää toimintaa (Costa-Font & Cowell 2015, 358).

3.1.1 Kansallisen identiteetin erityispiirteet

Kansalliset identiteetit eroavat muista identiteeteistä monin eri tavoin. Ensinnäkin kansalliset yhteisöt on rakennettu uskomukselle: yhteisö on olemassa, kun yhteisön jäsenet uskovat sen olemassaoloon. Kansallisuutta ei määritä mikään tietty asia, esimerkiksi kieli tai rotu. (Miller 1993, 7.) On kuitenkin huomionarvoista, että tällaisia piirteitä voidaan pitää keskeisinä kansalaisuuden kannalta ja esimerkiksi Suomea osaamattoman ei usein oleteta olevan suomalainen ja täten kuuluvan suomalaisten kollektiiviseen yhteisöön. Esimerkiksi ei-valkoiset suomalaiset luokitellaan usein maahanmuuttajiksi tai ulkomaalaisiksi ihonvärinsä vuoksi, vaikka he olisivat syntyneet ja kasvaneet Suomessa (Keskinen 2016). Vaikka kansallinen identiteetti ovat väistämättä osittain kuviteltu, vastaa se silti ihmisten tarpeeseen löytää yhteisöllisyyttä. (Miller 1993, 1.)

Toiseksi kansallinen identiteetti ilmentää historiallista jatkuvuutta. Usein tämä jatkuvuus liittyy voittoihin ja tappioihin. (Miller 1993, 7.) Esimerkiksi Suomessa kansallisuuden kuvastoon liittyvät vahvasti ne sodat, joissa Suomi on taistellut. Historiallisessa kansallisessa yhteisössä on osittain kyse velvollisuudesta: koska aiemmat sukupolvet ovat taistelleet kansan puolesta, on nykyisen sukupolven vastuulla jatkaa heidän jalanjäljissään kansan puolesta taistelemista (Miller 1993, 7).

Kolmanneksi kansallinen identiteetti on aktiivinen identiteetti, sillä kansat ovat yhteisöjä, jotka tekevät asioita yhdessä (Miller 1993, 7). Kansat esimerkiksi äänestävät ja vaikuttavat näin yhteisönsä asioihin. Toisin kuin monet muut ryhmäidentiteetit, kansallisuus myös sitoo jäseniään tiettyyn paikkaan. Luonnollisesti esimerkiksi uskonnollisilla ryhmillä on usein pyhiä kaupunkeja, mutta identiteetin keskeinen osa ei ole tässä tietyssä paikassa asuminen. Paikkasidonnaisuus tekee kansallisesta yhteisöstä poliittisen yhteisön. Kun yhteisöön kuuluu oleellisena osana tietty paikka, täytyy siihen liittyä myös kyseisen paikan maantieteellinen kontrollointi. Tämän vuoksi kansalliset identiteetit toimivat erinomaisesti valtioiden rakentajina. (Miller 1993, 7.)

Viimeiseksi kansallisen yhteisön jäsenillä on tiettyjä yhteisiä piirteitä, jotka erottavat heidät muista. Yhteisillä piirteillä voidaan tarkoittaa esimerkiksi yhteisiä arvoja, yhteisiä arvostuksia ja arkoina pidettyjä aiheita. Tällöin maahanmuuton ei nähtäisi aiheuttavan ongelmia, jos maahanmuuttajat ottavaisivat omakseen tietyt keskeiset kansallisen identiteetin elementit. (Miller 1993, 7.) Toisin sanoen maahanmuuttajat saisivat poiketa kantaväestöstä, kunhan nämä erilaiset piirteet eivät olisi niitä, joita pidetään kansalliselle identiteetille keskeisinä.

Voidaankin siis sanoa, että kuvitelmat kansoista ja valtioista ohjaavat hyvinvointisovinnistista ajattelua. Jos ei olisi olemassa käsitteitä, kuten kansa ja valtio, sekä niihin liitettyjä arvoja ja piirteitä, ei myöskään hyvinvointisovinnismia olisi.

Kun puhutaan kansallisen identiteetin rakentumisesta, on hyvä huomioida, että kansallisen identiteetin kehittyminen on hyvin erilaista kolonisoiduissa maissa, joissa valtioiden rajat ovat siirtomaavaltiojen määrittelemiä (Miller 1993, 8). Tässä tutkielmassa keskityn kuitenkin Suomeen ja suomalaisuuteen kollektiivisena identiteettinä, joten olen rajannut myös käyttämäni teoriataustaa sen mukaan.

4 Tutkimusasetelma

4.1 Tutkimuskysymys ja aineisto

Tutkielman tutkimuskysymys on, onko kollektiivinen identiteetti yhteydessä hyvinvointisovinismiin. Selvitän erityisesti sitä, ennustaako vahvempi tunneside Suomeen hyvinvointisovinnisempaa ajattelua. Tarkastelen myös muiden tekijöiden yhteyttä hyvinvointisovinnisiin, mutta keskityn erityisesti kollektiivisen identiteetin yhteyteen.

Tutkimuksen kivijalkana voidaan pitää sen aineistoa (Ilmoinen 2021). Tässä tutkielmassa käytän aineistona (FSD3217) European Social Survey (ESS) 2016: Suomen aineistoa, joka on vapaasti ladattavissa. Aineiston perusjoukkona ovat 15 vuotta täyttäneet Suomessa asuvat henkilöt. European Social Survey on kansainvälinen kyselytutkimus, joka on toteutettu vuodesta 2002 lähtien kahden vuoden välein eri puolilla Eurooppaa. Kyseessä on siis aikasarja, joka koostuu toistuvista poikkileikkausaineistoista. Otantamenetelmänä on käytetty todennäköisyysotantaa. European Social Surveyn tarkoituksena on kartoittaa eurooppalaisten asenteita, uskomuksia ja käyttäytymistä. Kysymykset käsittelevät muun muassa sosiaalisia suhteita sekä kansalaisten näkemyksiä ympäristöasioista. Aineistot koostuvat joka kierroksella samana pysyvistä ydinmoduulista sekä vaihtuvista moduuleista. Vuoden 2016 teemoja olivat ilmastonmuutos ja hyvinvointi. (European Social Survey: Suomen aineisto 2016, 2–3.) Tässä tutkielmassa hyödynnän vain vuoden 2016 aineistoa. Tutkimukseen vastasi 1925 henkilöä ja vastausprosentti oli noin 58 %. Tutkielmassa on käytetty painotettua aineistoa. Valitsin aineiston, koska siitä löytyy muuttujia, jota on aiemminkin käytetty hyvinvointisovinnisin operatiivisiin.

Valmiita aineistoja käytettäessä on syytä olla kriittinen ja pohtia esimerkiksi sitä, kuka aineiston tarjoaa ja miksi. Käyttämäni aineiston on kerännyt Tilastokeskus, jonka tilastot ovat Euroopan tilastojärjestelmien laatuksiteereiden mukaiset. (Ilmoinen 2021.) Aineiston jakelija on Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Tiedot on kerätty vuosina 2016 ja 2017. (European Social Survey: Suomen aineisto, 2016, 3.)

4.2 Muuttujat

4.2.1 Selitettävä muuttuja

Tässä tutkielmassa selitettävänä muuttujana on hyvinvointisovinismi. Kuvaan hyvinvointisovinnismia muuttujalla, jota on myös aiemmissa tutkimuksissa käytetty hyvinvointisovinnisin

tai hyvinvointisovinnististen asenteiden tutkimiseen (esim. Bell, Valenta & Strabac 2022; Reeskens & van Oorschot 2012).

Hyvinvointisovinnismi-muuttujan jakauma on esitetty taulukossa 1. Kysymyksessä vastaajilta tiedusteltiin, kuinka nopeasti maahanmuuttajien pitäisi heidän mielestään saada samat oikeudet kuin Suomen kansalaisilla on. Kysymyksen saatetekstissä tarkennettiin, että kysymys koskee sosiaalietuuksia ja -palveluita. Taulukosta 1 voidaan havaita, että suurin osa suomalaisista (94 %) ajattelee, että samojen oikeuksien saamisella tulisi olla jonkinlaisia ehtoja. Noin 16 % ajattelee, että vuoden Suomessa asuminen oikeuttaa maahanmuuttajat samoihin oikeuksiin kuin Suomen kansalaisilla on. Kolmannes taas ajattelee, että maahanmuuttajan tulisi olla käynyt töissä ja maksanut veroja vähintään vuoden ajan. Noin 40 % vastaajasta näkee, että samoihin oikeuksiin oikeuttaa vain Suomen kansalaisuus. Vain alle kolme prosenttia vastaajista on vastannut, ettei maahanmuuttajien tulisi koskaan saada samoja oikeuksia kuin Suomen kansalaisilla. Tällaista suhtautumista on aiemmissa tutkimuksissa kutsuttu tiukaksi hyvinvointisovinnismiksi (Reeskens & van Oorschot 2012).

Logistisessa regressiossa selitettävä muuttuja on dikotominen eli kaksiluokkainen. Tämän vuoksi olen uudelleenkodeannut hyvinvointisovinnismi-muuttujan kahteen luokkaan logistista regressioanalyysia varten. Ensimmäisen luokan (n=408) muodostavat vastausvaihtoehdot ”heti saavuttuaan” ja ”kun he ovat asuneet Suomessa vuoden, töissä tai ei”. Toisessa luokassa (n=1481) ovat vastausvaihtoehdot ”käyneet töissä ja maksaneet veroja vähintään vuoden”, ”kun he ovat saaneet Suomen kansalaisuuden” ja ”heidän ei tulisi koskaan saada samoja oikeuksia”. Olen nimennyt ensimmäisen luokan vähemmän vaativaksi ja toisen luokan vaativaksi. Vaativuudella tarkoitetaan sitä, että toisessa luokassa maahan muuttavalta henkilöltä vaaditaan enemmän, jotta hänen katsotaan olevan oikeutettu samoihin oikeuksiin kuin syntyperäisen suomalaisen. Nämä asiat ovat vuoden kestänyt työnteko Suomessa, Suomen kansalaisuus tai syntyminen Suomessa. Vähemmän vaativassa luokassa maahanmuuttajien nähdään olevan oikeutettuja samoihin oikeuksiin heti saavuttuaan tai sen jälkeen, kun he ovat asuneet Suomessa vuoden. Luokkia voidaan kutsua myös vähemmän hyvinvointisovinnistiseksi ja hyvinvointisovinnistisemmäksi vaihtoehdoksi.

Taulukko 1. Hyvinvointisovinismi-muuttuja, European Social Survey 2016: Suomen aineisto (n / %).

Kun maahanmuuttajat tulevat Suomeen, kuinka nopeasti heidän pitäisi saada samat oikeudet kuin Suomen kansalaisilla on?	n	%	Logistisessa regressio-analyysissä käytetty luokka
Heti saavuttuaan	115	6	Vähemmän vaativa suhtautuminen
Kun he ovat asuneet Suomessa vuoden, töissä tai ei	293	16	
Käyneet töissä ja maksaneet veroja vähintään vuoden	649	34	Vaativa suhtautuminen
Kun he ovat saaneet Suomen kansalaisuuden	787	42	
Heidän ei tulisi koskaan saada samoja oikeuksia	45	2	
Yhteensä	1889	100	

4.2.2 Selittävät muuttujat

Näkökulmanani on kollektiivinen identiteetti, jota kuvaa kysymys, jossa vastaajien piti kertoa, kuinka vahva tunneside heillä on Suomeen. Muuttuja on 10-luokkainen, ja suuret arvot tarkoittavat vahvempaa tunnesidettä. Muuttuja on esitelty taulukossa 2. European Social Surveyn uusia tutkimukseen lisättyjä muuttujia kuvaavassa julkaisussa muuttujan kerrotaan kuvaavan kansallisen identiteetin emotionaalista ulottuvuutta, jolla tarkoitetaan tunnetta kollektiiviin kuulumisesta. Julkaisun mukaan muuttujan avulla voidaan tarkastella kollektiivisten identiteettien yhteyttä esimerkiksi maahanmuuttovastaisuuteen, hyvinvointivaltiota koskeviin asenteisiin ja populismiin. (ESS 2020, 1–2.)

Tein muuttujasta ristiintaulukointia varten kolmiluokkaisen, jolloin arvot 0–3 merkitsevät heikkoa kollektiivista identiteettiä, arvot 4–6 kohtalaista kollektiivista identiteettiä ja arvot 7–10 vahvaa kollektiivista identiteettiä. Taulukosta 2. voidaan havaita, että lähtökohtaisesti suomalaisilla on vahva tunneside Suomeen. Vain noin kymmenes vastaajista vastasi tunnesiteensä olevan heikko tai kohtalainen. Logistisessa regressiossa käytän 10-luokkaista muuttujaa, jota kohdellaan analyysissä jatkuvana muuttujana.

Taulukko 2. Kollektiivinen identiteetti -muuttuja luokiteltuna kolmeen luokkaan.

Kollektiivisen identiteetin vahvuus	n	%
Heikko	52	3
Kohtalainen	166	9
Vahva	1707	89
Yhteensä	1925	100

Seuraavaksi avaan muiden selittävien muuttajien luokitteluja. Ikä, sukupuoli ja asuinpaikan koko ovat muuttujia, joita käytetään usein selittävinä muuttujina, kun tarkastellaan maahanmuuttoasenteita (Reeskens Bell, Valenta & Strabac 2022). Syntymävuodesta lasketun ikämuuttujan olen luokitellut viiteen luokkaan 15–29-, 30–44-, 45–59, 60–74- ja 75–98-vuotiaisiin. Sukupuolella vaihtoehtoina olivat nainen ja mies. Asuinpaikkakunnan koon olen luokitellut kolmiluokkaisesti: 1. Suuri kaupunki/suuren kaupungin lähiseutu. 2. Pieni tai keskikokoinen kaupunki (20 000–100 000) ja 3. Pienempi kunta/maaseutu.

Vasemmisto–oikeisto-akselilla sijoittumista tiedusteltiin kyselyssä asteikolla 0–10, missä matalat arvot kuvasivat vasemmistoa ja korkeat oikeistoa. Uudelleenluokittelin muuttujan siten, että 0–3 merkitsee vasemmistoa, 4–6 keskustaa ja 7–10 oikeistoa. Koulutuksen luokittelin kolmeluokkaiseksi. Ensimmäinen luokka on perusaste tai vähemmän, toinen luokka toisen asteen koulutus ja kolmas korkeakoulutus. Kolmanteen luokkaan kuuluvat alempi korkeakoulututkinto, ylempi korkeakoulututkinto ja tutkijakoulutusaste.

Lisäksi otin mukaan kaksi asenneväittämää, joiden on aiemmassa tutkimuksissa (Reeskens Bell, Valenta & Strabac 2022) havaittu olevan yhteydessä hyvinvointisovinismiin ja jotka ovat myös tämän tutkielman tutkimuskysymyksen kannalta olennaisia. Ristiintaulukointia varten nämä muuttajat luokiteltiin kolmiluokkaiseksi ja logistisessa regressioanalyysissä niitä kohdellaan jatkuvina muuttujina.

Ensimmäinen asenneväittämä on suhtautuminen etuuksiin. Muuttuja on summamuuttuja, jonka muodostin muuttujista, joissa vastaajalta kysyttiin mielipidettä suomalaisten sosiaalietuuksien ja -palveluiden vaikutuksista.¹ Cronbachin alfa sai arvon 0,714, joten muuttujista voitiin luoda

¹ Oletko samaa vai eri mieltä siitä, että suomalaiset sosiaalietuudet ja -palvelut:
E9. Kuormittavat kansantaloutta liikaa?
E10. Ehkäisevät laajamittaista köyhyyttä?
E11. Tekevät yhteiskunnan tasa-arvoisemmaksi?
E12. Aiheuttavat yrityksille liian korkeita kustannuksia veroina ja maksuina?

summamuuttuja. Koska kaikki kysymykset eivät olleet samansuuntaisia, uudelleenkodeasin kysymysten E10 ja E11 vastaukset siten, että ne ovat samansuuntaisia kuin muutkin vastaukset. Matalampi arvo kuvaa kielteistä suhtautumista sosiaalietuksiin ja -palveluihin ja korkeampi arvo taas myönteistä suhtautumista.

Toinen asenneväittäjä on tyytyväisyys Suomen taloudelliseen tilanteeseen, jota kuvaan kysymyksellä, jossa tiedustellaan vastaajan tyytyväisyyttä Suomen taloudelliseen tilanteeseen. Matala arvo merkitsee tyytymättömyyttä ja korkeampi tyytyväistä. Muuttuja on keskeinen myös kollektiivisen identiteetin näkökulman kannalta, sillä ihmiset näkevät itsensä tietyn ryhmän osina erilaisissa taloudellisissa tilanteissa ja nämä ryhmäjäsenyydet näkyvät oman sisäryhmän suosimisena ja ulkoryhmän syrjimisena (Shayo 2020, 382).

Lisäksi otan analyysiin mukaan myös suhtautumisen maahanmuuttoon, jota kuvaan summamuuttujalla, jonka muodostin kolmesta kysymyksestä². Muuttuja on otettu mukaan analyysiin, koska suhtautumisen maahanmuuttoon voidaan odottaa olevan yhteydessä myös siihen, millaisiin oikeuksiin maahanmuuttajien nähdään olevan oikeutettuja. Kysymykset kuvaavat sitä, onko maahanmuutolla vastaajan mielestä enemmän kielteisiä vai myönteisiä vaikutuksia Suomelle. Matala arvo kuvaa kielteistä suhtautumista maahanmuuttoon ja sen vaikutuksiin ja suuri arvo myönteistä suhtautumista maahanmuuttoon ja sen vaikutuksiin. Cronbachin alfa sai arvon 0,845, joten muuttujista voitiin luoda summamuuttuja.

4.3 Tutkimusmenetelmä

Analysoin aineistoani tilastollisesti ristiintaulukointia ja logistista regressioanalyysia hyödyntäen. Käytän aineiston käsittelyyn ja analyysiin SPSS -ohjelmaa. Käytän tutkielmassa 5 %:n merkitsevyystasoa. Yhteys siis katsotaan tilastollisesti merkitseväksi silloin, kun p-arvo on <0,05.

Ristiintaulukoinnissa verrataan kahta kategorista muuttujaa ja tarkastellaan, kuinka luokitellun muuttujan arvot jakautuvat toisen luokitellun muuttujan luokkiin (Tietoarkisto 2023). Ristiintaulukoinnin avulla selvitan siis, onko hyvinvointisovinismia kuvaavan muuttujan jakauma erilainen selittävien muuttujien eri luokissa. Erityisesti minua kiinnostaa se, onko jakauma erilai-

---

E13. Entä oletko samaa vai eri mieltä siitä, että suomalaiset sosiaaliuudet ja – palvelut tekevät ihmiset laiskoiksi?

E14. Tekevät ihmisistä haluttomampia huolehtimaan toisistaan?

² B41. Onko kaiken kaikkiaan mielestäsi haitaksi vai eduksi Suomen taloudelle, että muista maista muuttaa ihmisiä Suomeen?

B42. Uskotko, että kulttuurielämä Suomessa heikentyy vai rikastuu, kun Suomeen muuttaa ihmisiä muista maista?

B43. Muuttuuko Suomi paremmaksi vai huonommaksi paikaksi asua, kun muista maista muuttaa ihmisiä tänne?

nen kollektiivista identiteettiä kuvaavan muuttujan luokissa. Ristiintaulukoinnin merkitsevyystestinä käytetään χ^2 -testiä eli khii toiseen -testiä (Tietoarkisto 2023). Ristiintaulukoinnin etuna suhteessa logistiseen regressioanalyysiin on se, että ristiintaulukoinnissa on mahdollista tarkastella kaikkia hyvinvointisovinnismimuuttujan saamaa viittä arvoa, eikä vain kahta kuten logistisessa regressioanalyysissä. Tässä tutkielmassa ristiintaulukointi paikkaa siis osaltaan tätä logistisen regressioanalyysin puutetta. Samalla ristiintaulukointi toimii myös muuttujien kuvailun keinona.

Regressioanalyysin avulla pyritään tutkimaan yhden tai useamman muuttujan vaikutusta selitettävään muuttujaan. Toisin kuin esimerkiksi ristiintaulukoinnissa, regressioanalyysissä voidaan nähdä yksittäisen selittävän muuttujan osuus silloin, kun muitakin muuttujia on otettu huomioon. (Kaakinen & Ellonen 2021.) Ihmistieteissä kahden ilmiön välinen yhteys jää usein jokseenkin vähäiseksi, koska sosiaalinen todellisuus on niin kompleksinen, että ihmisten asenteita ei ole mahdollista selittää vain yhden tekijän avulla. Monimuuttujamenetelmät – kuten logistinen regressioanalyysi – kuitenkin suurentavat tätä selitystasetta, koska niissä tarkastellaan yhtä aikaa usean muuttujan yhteyttä selitettävään muuttujaan. (Jokivuori & Heiskala 2007, 38.) Tässä tutkielmassa käytän logistista regressioanalyysia, joka on regressioanalyysin tyyppi.

Logistisessa regressioanalyysissä selitettävä tekijä on aina kaksiluokkainen. Jokaisesta selitettävästä muuttujasta asetetaan jokin arvo vertailutasoksi, ja vertailutasoa vasten tarkastellaan saman tekijän muita luokkia. Tuloksia tarkasteltaessa verrataan, kuinka paljon selittävässä muuttujassa tapahtuva yhden luokan muutos kasvattaa riskiä kuulua selitettävän muuttujan suurempiarvoiseen luokkaan. (Jokivuori & Heiskala 2007, 56.) Logistinen regressioanalyysi pyrkii ennustamaan todennäköisyyksiä eli sitä, kuinka todennäköistä on, että tarkasteleva asia tapahtuu tai pätee. (Jokivuori & Heiskala 2007, 70). Vetosuhde (engl. *odds ratio*) kuvaa suhteellista riskiä kuulua suurempiarvoiseen luokkaan. Riskillä tarkoitetaan ilmiön ilmaantumisen todennäköisyyttä suhteessa ilmaantumattomuuden todennäköisyyteen. (Kaakinen & Ellonen 2021; Jokivuori & Heiskala 2007, 71.) Yhtä suurempi vetosuhde tarkoittaa, että tapahtuman todennäköisyys kasvaa ja yhtä pienempi vetosuhde taas sitä, että todennäköisyys pienenee (Kaakinen & Ellonen 2021). OR-luku ei siis tarkalleen ottaen kuvaa todennäköisyyttä, vaan vetojen suhdetta. Logistisen regressioanalyysin tuloksia tulkitessa käytetään kuitenkin usein käsitettä *todennäköisyys* (esim. Kaakinen & Ellonen 2021). Logistisen regressioanalyysin avulla tarkastelen sitä, ennustaako kollektiivisen identiteetin vahvuus sitä, valitseeko vastaaja vähemmän vaativan vai vaativan vastausvaihtoehdon.

4.4 Tutkimusetiikka

Tässä tutkielmassa ei ole erityisiä eettisiä ongelmia. Aineisto on kerätty hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen ja kyselyyn vastaaminen on ollut vapaaehtoista. Aineisto on valmiiksi anonymisoitu, joten aineistossa olevat henkilöt eivät ole tunnistettavissa. Tutkimusaineisto on vapaasti ladattavissa eli aineistoa saa käyttää vapaasti, eikä sen lataaminen edellytä Tietoarkiston asiakkaaksi rekisteröitymistä. Olen sitoutunut viittaamaan aineistoon ja sen tekijöihin asianmukaisesti. Olen myös sitoutunut Tietoarkiston käyttöehtoihin.

Tutkielmassani olen myös seuraan tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) laatimaa ohjetta hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Noudatan tiedeyhteisön toimintatapoja eli rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta. (TENK 2023.)

5 Tulokset

5.1 Ristiintaulukointi

Ristiintaulukoinnin tulokset on esitetty taulukossa 3. Kii toiseen riippumattomuustestin p-arvoksi saadaan $p < 0,001$ iän, poliittisen sijoittumisen, koulutuksen, asuinpaikan, sosiaalietuuksiin ja -palveluihin suhtautumisen sekä maahanmuuttoon suhtautumisen muuttujissa. Myös kollektiivinen identiteetti ja tyytyväisyys Suomen taloudelliseen tilanteeseen ovat yhteydessä hyvinvointisoviniin ($p < 0,01$). Toisin sanoen näillä muuttujilla on siis tilastollisesti merkitsevä yhteys hyvinvointisoviniin. Sukupuolella ei havaittu olevan tilastollisesti merkitsevää yhteyttä hyvinvointisoviniin.

Ristiintaulukointia havainnoimalla voidaan sanoa, että oikeistoon ja keskustaan sijoittuvat vastaajat ovat hyvinvointisovinitisempia kuin vasemmistoon sijoittuvat vastaajat. Vaikuttaisi myös siltä, että korkeammin koulutetut ovat vähemmän hyvinvointisovinitisia kuin matalammin koulutetut. Myös aiemmissa tutkimuksissa on havaittu, että korkeakoulutuksen saaneet suhtautuvat myönteisemmin sosiokulttuuriseen monimuotoisuuteen ja maahanmuuttoon (Westinen, Kestilä-Kekkonen & Tiihonen 2015, 287). Suurissa kaupungeissa elävät ovat vähemmän hyvinvointisovinitisia kuin pienemmissä kunnissa tai maaseudulla elävät. Myönteinen suhtautuminen etuuksiin ja maahanmuuttoon ovat yhteydessä heikompaan hyvinvointisoviniin. Suomen taloudelliseen tilanteeseen tyytymättömämmät ovat hyvinvointisovinitisempia kuin taloudelliseen tilanteeseen tyytyväisiä olevat.

Ristiintaulukoinnin tulokset ovat linjassa van Oorschotin (2000) saamien tutkimustuloksien kanssa, joissa matalampi koulutustausta, oikeistoon sijoittuminen ja kielteinen suhtautuminen sosiaaliturvaan olivat yhteydessä ehdolliseen solidaarisuuteen. Myös koulutuksen, asuinpaikan, suhtautumisen maahanmuuttoon ja tyytyväisyyden Suomen talouteen on aiemmin havaittu olevan yhteydessä hyvinvointisoviniin (ks. Reeskens Bell, Valenta & Strabac 2022; Reeskens & van Oorschot 2012). Oikeiston hyvinvointisovinitisempaa suhtautumista voi selittää esimerkiksi se, että poliittinen oikeisto näkee kattavan sosiaaliturvan laiskistavan ihmisiä (Saari 2017b, 91), ja tämän vuoksi sosiaaliturvaa ei haluta tarjota myöskään maahanmuuttajille.

Van Oorschotin (2000) tutkimustuloksissa myös vanhempi ikä yhdistyi ehdolliseen solidaarisuuteen, mutta ristiintaulukoinnissa tällaista yhteyttä ei löydy, sillä esimerkiksi 44 % 15–29-vuotiaista vastaajista vaatii, että maahanmuuttajien tulisi saada Suomen kansalaisuus ennen kuin heidän tulisi saada samat oikeudet kuin Suomen kansalaisilla, kun 75–98-vuotiaista samalla tavalla on vastannut vain 32 %.

Tutkimuskysymyksen kannalta ristiintaulukoinnissa on keskeistä tarkastella kollektiivinen identiteetti -muuttujaa. Vahva kollektiivinen identiteetti on ristiintaulukoinnin perusteella yhteydessä vahvempaan hyvinvointisovinismiin. Tulos on linjassa myös aiemmin havaittuun yhteyteen kansallisen identiteetin ja maahanmuuttoasenteiden välillä (Lyons, Coursey & Kenworthy 2013). Heikon tunnesiteen omaavista henkilöistä 10 % ja kohtalaisen tunnesiteen omaavista 13 % antaisi maahanmuuttajille sosiaalipalvelut ja -etuudet heti heidän saavuttuaan Suomeen. Vahvan tunnesiteen omaavista vastaava määrä on vain 5 %. Noin 40 % vahvan tunnesiteen omaavista vaatisivat maahanmuuttajilta Suomen kansalaisuutta samojen oikeuksien saamiseksi, kun heikon tunnesiteen omaavista kansalaisuutta vaatisi 30 %. Vaikuttaisi siis siltä, että vahvempi kollektiivinen identiteetti on yhteydessä vahvempaan hyvinvointisovinismiin.

Kaikkein nopeimmin samat oikeudet maahanmuuttajille antaisivat ne vastaajat, jotka sijoittuvat vasemmalle (13 %), joilla on kohtalainen tunneside Suomeen (13 %) sekä ne vastaajat, jotka suhtautuvat myönteisesti sosiaalipalveluihin ja -etuuksiin (13 %). Prosenttiosuus kuvaa niiden vastaajien osuutta, jotka valitsivat vastausvaihtoehdon ”heti”. Erityisen mielenkiintoista on mielestäni se, että juuri kohtalaisen kollektiivisen identiteetin omaavat suhtautuivat heikon identiteetin omaavia myönteisemmin maahanmuuttajille oikeuksien antamiseen välittömästi. Kaikkein suurin prosenttiosuus ”ei koskaan”-vastauksia löytyi niiltä vastaajilta, jotka suhtautuivat kielteisesti maahanmuuttoon (15 %) ja sosiaalietuuksiin ja -palveluihin (10 %).

Taulukko 3. Ristiintaulukointi: tilastollisesti merkitsevät tulokset. Selittävien muuttujien yhteys hyvinvointisoviniin.

Selittävä muuttuja	Arvot	n	% osuus vastaajista	Kun maahanmuuttajat tulevat Suomeen, kuinka nopeasti heidän pitäisi saada samat oikeudet kuin Suomen kansalaisilla on?				
				Heti	Kun ovat asuneet Suomessa vuoden	Kun käyneet töissä ja maksaneet veroja väh. vuoden	Kun he ovat saaneet Suomen kansalaisuuden	Ei koskaan
Ikä p<0,001	15–29	396	21	9	14	32	44	1
	30–44	428	23	7	16	29	45	3
	45–59	444	24	6	15	31	44	4
	60–74	416	22	4	16	40	39	1
	75–98	206	11	4	17	46	32	2
Poliittinen sijoittuminen p<0,001	Vasemmisto	275	15	13	20	26	40	1
	Keskusta	902	48	7	14	36	41	3
	Oikeisto	711	38	3	16	36	43	3
Koulutus p<0,001	Perusaste tai vähemmän	371	20	6	13	40	38	3
	2.asteen koulutus	941	50	5	14	36	42	3
	Korkeakoulutus	575	30	7	21	28	43	1
Asuinpaikka p<0,001	Suuri kaupunki	717	38	8	18	31	41	2
	Pieni/keskikokoinen kaupunki	847	45	5	15	35	43	3
	Pienempi kunta/maaseutu	327	17	4	12	41	39	4
Kollektiivinen identiteetti p<0,01	Heikko	51	3	10	22	31	33	4
	Kohtalainen	163	9	13	14	26	43	4
	Vahva	1675	89	5	16	35	42	2

Taulukko jatkuu seuraavalla sivulla.

Kun maahanmuuttajat tulevat Suomeen, kuinka nopeasti heidän pitäisi saada samat oikeudet kuin Suomen kansalaisilla on?

Selittävä muuttuja	Arvot	n	%-osuus vastajista	Heti	Kun asuneet Suomessa vuoden	Kun käyneet töissä ja maksaneet veroja väh. vuoden	Kun saaneet Suomen kansalaisuuden	Ei koskaan
Suhtautuminen sosiaalietuuksiin ja -palveluihin p<0,001	Kielteinen suhtautuminen	129	10	1	10	38	41	10
	Neutraali suhtautuminen	830	63	5	16	35	42	2
	Myönteinen suhtautuminen	366	28	13	22	24	40	1
Suhtautuminen maahanmuuttoon p<0,001	Kielteinen suhtautuminen	186	10	2	2	37	45	15
	Neutraali suhtautuminen	1010	54	4	13	38	45	2
	Myönteinen suhtautuminen	666	36	11	24	28	36	1
Tyytyväisyys Suomen taloudelliseen tilanteeseen p<0,01	Tyytymätön	360	19	6	12	30	48	5
	Ei tyytymätön eikä tyytyväinen	888	47	6	16	35	41	2
	Tyytyväinen	638	34	7	16	37	39	2

5.2 Logistinen regressioanalyysi

Logistisella regressioanalyysillä tutkin, mitkä tekijät ovat yhteydessä vastaajan todennäköisyyteen valita maahanmuuttajilta enemmän vaativa vaihtoehto. Keskityn erityisesti kollektiivisen identiteetin ja hyvinvointisovinnin väliseen yhteyteen. Logistisessa regressioanalyysissä käytetyn mallin täsmällistä selitysväktä ei ole mahdollista saada selville. Niin sanottu pseudo-R²

-kertoimet voivat kuitenkin kertoa siitä, kuinka paljon tietty malli selittää selitettävän muuttujan vaihtelusta. (Jokivuori & Hietala 2007, 67; Kaakinen & Ellonen 2021.) Tässä tutkielmassani käyttämäni malli selittää 11,3 % (Cox & Snell R square) –17 % (Nagelkerke R square) selitettävän muuttujan vaihtelusta.

Hosmer and Lemeshow -testi tarkastelee sitä, kuinka hyvin malli ja aineisto sopivat yhteen. Se arvioi havaitun ja ennustetun tuloksen yhdenmukaisuutta. Jos p-arvo on alle 0,05, on aineiston ja mallin yhteensopivuus huono. (Jokivuori & Hietala 2007, 68.) Logistisessa regressioanalyysissä käyttämäni mallin tapauksessa ($p=0,306$) malli on tarpeeksi selitysvoimainen.

Logistisessa regressioanalyysissä käytän kaksiluokkaista hyvinvointisovinnismimuuttujaa, jonka olen esitellyt taulukossa 1. Olen koodannut muuttujan siten, että vähemmän vaativaa suhtautumista kuvaava muuttuja saa arvon 0 ja vaativampaa suhtautumista kuvaava muuttuja saa arvon 1. Logistisessa regressioanalyysissä ennustetaan aina suuremman numeerisen arvon saava luokkaa (Jokivuori & Hietala 2007, 58) eli tässä tapauksessa luokkaa, joka kuvaa vaativaa suhtautumista. Tekemässäni logistisessa regressioanalyysissä ennustetaan siis riskiä siihen, että vastaaja on valinnut vaihtoehdon, jonka mukaan maahanmuuttajien on pitänyt vähintään työkennellä Suomessa vuoden ajan saadakseen samat oikeudet kuin Suomen kansalaisilla.

Logistisen regressioanalyysin tulokset ovat taulukossa 4. Taulukosta voidaan nähdä, mitkä yksittäisistä selittävästä muuttujista ovat selityskyvyltään heikompia ja mitkä vahvempia (Jokivuori & Hietala 2007, 70). Iän, koulutuksen, asuinpaikan, tyytyväisyyden Suomen taloudelliseen tilanteeseen tai kollektiivisen identiteetin ei havaittu tilastollisesti merkitsevästi olevan yhteydessä riskiin valita vaativampaa suhtautumista eli hyvinvointisovinnisempaa asennetta kuvaava luokka.

Selittävästä muuttujista suhtautuminen sosiaalipalveluihin ja -etuuksiin ($p < 0,001$) sekä suhtautuminen maahanmuuttoon ($p < 0,001$) ovat tilastollisesti erittäin merkitsevästi yhteydessä vastaajan riskiin valita vaativampaa suhtautumista kuvaava vaihtoehto. Suhtautuminen sosiaalipalveluihin ja -etuuksiin ja maahanmuuttoon ovat siis tämän mallin mukaan selityskyvyltään vahvimpia, kun tarkastellaan hyvinvointisovinnismia. Mitä myönteisemmin vastaaja suhtautuu sosiaalipalveluihin ja -etuuksiin, sitä todennäköisemmin hän suosii vähemmän vaativaa vastausvaihtoehtoa ($OR=0,928$). Samanlainen kaava voidaan nähdä myös suhtautumisessa maahanmuuttoon: mitä myönteisemmin vastaaja suhtautuu maahanmuuttoon, sitä epätodennäköisemmin hän valitsee vaativan vaihtoehdon ($OR = 0,875$). Toisin sanoen kielteinen suhtautuminen sosiaalietuuksiin- ja palveluihin sekä maahanmuuttoon ennustavat siis sitä, että vastaaja

vaatii enemmän maahanmuuttajilta ennen kuin heillä tulisi olla samat oikeudet kuin Suomen kansalaisilla.

Myös poliittisella sijoittumisella on yhteys ($p < 0,05$) vastaajien riskiin valita hyvinvointisovinnisempi vaihtoehto. Kun tarkastellaan poliittisen sijoittumisen yhteyttä hyvinvointisovinnisiin, voidaan sanoa, oikeistoon sijoittuvat vastaajat ovat valinneet vaativamman vaihtoehdon vasemmistoon sijoittuvia todennäköisemmin ($OR = 1,091$).

Ristiintaulukoinnissa tilastollisesti merkitseviksi havaitut yhteydet iän, koulutuksen, asuinpaikan, tyytyväisyyden Suomen taloudelliseen tilanteeseen ja kollektiivisen identiteetin kohdalla katosivat logistisessa regressioanalyysissä. Tämän voidaan nähdä osittain kertovan siitä, että muut muuttajat ennustivat hyvinvointisovinnismia vahvemmin. Toisaalta tuloksien erilaisuuteen vaikuttaa myös se, että ristiintaulukoinnissa on käytetty erilaisia luokitteluja kuin logistisessa regressioanalyysissä. Tulokset ovat silti logistisessa regressioanalyysissä samansuuntaisia kuin ristiintaulukoinnissa.

Kollektiivisen identiteetin vahvuus ($p = 0,089$) ei tilastollisesti merkitsevästi ennusta vaativampaa suhtautumista maahanmuuttajien oikeuksia kohtaan. Huomionarvoista on kuitenkin se, että jos tutkielmassa olisi käytetty 10 %:n merkitsevyystasoa, olisi yhteys ollut olemassa ($p = 0,089$). Regressiokertoimen (B) etumerkki antaa viitteen siitä, mihin suuntaan selittäjä vaikuttaa. Positiivinen etumerkki osoittaa kasvavaa riskiä ja negatiivinen etumerkki vähenevää riskiä kuulua suurempiarvoiseen luokkaan. (Jokivuori & Heiskala 2007, 70–71.) Analyysistä saatu tulos on sen suuntainen, että vahvempi kollektiivinen identiteetti on yhteydessä hyvinvointisovinnisempaan kuin vähemmän hyvinvointisovinnistiseen vaihtoehtoon ($B = 0,072$). Mahdollisia jatkoanalyyssejä olisi siis perusteltua tehdä tulevaisuudessa.

Yhteenvetona logistisesta regressioanalyysistä voidaan sanoa, että suhtautumisen sosiaaliturvapalveluihin, suhtautumisen maahanmuuttoon ja sijoittumisen vasemmisto-oikeisto-jatkumolla yhteydet hyvinvointisovinnisiin siis säilyivät, kun muita muuttujia otettiin mukaan. Oman tutkimuskysymykseni kannalta keskeisintä on se, että vahvempi kollektiivinen identiteetti ei ole tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä todennäköisyyteen vaatia maahanmuuttajilta enemmän.

Taulukko 4. Logistinen regressioanalyysi selittävien muuttujien yhteydestä vaativampaan suhtautumiseen Suomeen muuttavia kohtaan.

Selittävä muuttuja	Regressio-kerroin (B)	Keski- virhe	Merkit- sevyys (p)	OR	Luottamusväli 95 %	
					Alaraja	Yläraja
Ikä	-0,004	0,004	0,301	0,996	0,988	1,004
Koulutus						
Perusaste (ref.)			0,298	1		
Toinen aste	-0,137	0,219	0,532	0,872	0,568	1,339
Korkeakoulutus	-0,138	0,226	0,159	0,727	0,467	1,133
Asuinpaikka						
Suuri kaupunki (ref.)			0,222	1		
Keskikokoinen/ pieni kaupunki	-0,108	0,157	0,490	0,897	0,660	1,220
Pienempi kunta/maaseutu	0,284	0,231	0,219	1,329	0,845	2,098
Poliittinen sijoittuminen (1=vasemmisto...10=oikeisto)	0,088	0,036	0,016	1,091	1,017	1,172
Suhtautuminen etuksiin (1= kielteinen... 10=myönteinen)	-0,074	0,021	<0,001	0,928	0,890	0,968
Suhtautuminen maahan- muuttoon (1=kielteinen... 10=myönteinen)	-0,133	0,016	<0,001	0,875	0,848	0,904
Tyytyväisyys Suomen talou- delliseen tilanteeseen (1= tyytymätön... 10=tyytyväinen)	-0,012	0,039	0,755	0,988	0,916	1,066
Kollektiivinen identiteetti (1=heikko...10=vahva)	0,072	0,042	0,089	1,075	0,989	1,168
Vakio	4,722	0,713	<0,001	112,401		

Merkitsevät p-arvot lihavoitu.

6 Johtopäätökset

Tämän tutkielman tavoitteena on ollut selvittää, onko suomalaisten kollektiivisella identiteetillä yhteyttä hyvinvointisovinismiin. Kielteinen suhtautuminen maahanmuuttoon ja sosiaalietuuksiin ja -palveluihin ennustaa tämän tutkielman mukaan kaikkein vahvimmin vahvempaa hyvinvointisovinnismia, jolla tässä tutkielmassa tarkoitetaan vaativampaa suhtautumista Suomeen muuttavia kohtaan. Nämä tutkimustulokset ovat linjassa myös aiemman tutkimuksen kanssa (Bell, Valenta ja Strabac 2022).

Uutena tuloksena tutkielmasta saatiin se, että kollektiivisella identiteetillä, jota tässä tutkielmassa kuvattiin tunnesiteellä omaan maahan, havaittiin olevan tilastollisesti merkitsevä yhteys hyvinvointisovinismiin ristiintaulukoinnissa, mutta ei logistisessa regressioanalyysissä. Ristiintaulukoinnissa havaittu yhteys vahvemman kollektiivisen identiteetin ja maahanmuuttajilta enemmän vaatimisen välillä antaa viitteitä siitä, että vahvempi tunneside Suomeen on yhteydessä siihen, että henkilö vaatii maahanmuuttajilta enemmän samojen oikeuksien saamiseksi. Samalla heikompi tunneside taas on yhteydessä suopeampaan suhtautumiseen. Ristiintaulukoinnin tulokset ovat linjassa myös aiemmin havaitun kansallisen identiteetin ja maahanmuuttoasenteiden yhteyden kanssa (ks. Lyons, Coursey & Kenworthy 2013).

Logistisessa regressioanalyysissä tilastollisesti merkitsevää yhteyttä kollektiivisen identiteetin ja hyvinvointisovinnismin välillä ei siis löytynyt. Käytetyn mallin mukaan kollektiivisen identiteetin vahvuus ei siis ennusta sitä, onko vuoden Suomessa asuminen suomalaisten mielestä riittävä syy samojen sosiaaliturvapalveluiden ja -etuuksien saamiseksi vai tulisiko maahan muuttavien vähintäänkin käydä töissä vuoden ajan samojen oikeuksien saamiseksi. Vaikka tulokset eivät olleet tilastollisesti merkitseviä, olivat ne silti sen suuntaisia, että vahvempi kollektiivinen identiteetti olisi yhteydessä vaativampaan suhtautumiseen. Myös ristiintaulukoinnin tulokset antavat aihetta tutkia yhteyttä tulevaisuudessa lisää erityisesti menetelmillä, joilla voitaisiin tarkastella tässä tutkielmassa käytettyä hyvinvointisovinnismi-muuttujaa useampiluokkaisena tai erilaisella luokittelulla.

Tutkielman teoreettisen taustan valossa olisi mielekästä tarkastella sitä, mistä kollektiivisen identiteetin ja hyvinvointisovinnismin välinen yhteys kumpuaa. Kyseessä voi olla esimerkiksi sisä- ja ulkoryhmäasetelman aikaansaama sisäryhmän suosiminen ja ulkoryhmän syrjiminen. Tuloksia voitaisiin siis tulkita siten, että mitä vahvempi sisäryhmäjäsensyys on, sitä vahvemmin ulkoryhmään kuuluvia halutaan jättää ryhmän ulkopuolelle. Toisaalta kyse voi myös olla siitä,

että hyvinvointivaltio on keskeinen osa suomalaista identiteettiä ja siihen liittyvien sosiaalietuuksien ja -palveluiden jakamisesta halutaan tästä syystä olla erityisen tarkkoja. Joka tapauksessa yhteydestä tarvitaan tämän tutkielman tulosten perusteella vielä lisää tutkimusta.

Keskeisenä voidaan pitää myös sitä, että lähtökohtaisesti suomalaiset ajattelevat, että maahan muuttavien tulisi vähintäänkin käydä vuoden ajan töissä, jotta he olisivat oikeutettuja samoihin sosiaaliturvapalveluihin ja -etuuksiin kuin Suomen kansalaiset. Tulos ei kuitenkaan ole uusi, sillä saman tuloksen on aiemmin saanut myös Bell, Valenta ja Strabac (2022). Tuloksen voidaan nähdä kertovan siitä, että vastavuoroisuus on suomalaisten mielestä keskeistä, kun mietitään kenellä tulisi olla oikeus sosiaaliturvaetuuksiin ja -palveluihin. Yllättävänä ja keskeisenä tuloksena voidaan pitää myös sitä, että aineiston perusteella suomalaisten tunneside Suomeen on todella vahva. Tulos antaa aihetta suomalaisen identiteetin vahvuuden jatkotutkimukselle sekä mahdolliselle maiden väliselle vertailulle.

Tutkielmalla on myös tiettyjä puutteita. Osa puutteista liittyy käyttämäni aineistoon ja sen tulkintaan. Aineistossa ei ole määritelty, mitä maahanmuuttajalla tarkoitetaan. Voi olla, että osa vastaajista ymmärtää termin sisältävän sekä pakolaiset että siirtolaiset, kun taas osa saattaa käsittää termin viittaavan vain esimerkiksi siirtolaisiin. Toisin kuten esimerkiksi englanninkielisellä *immigrant*-termillä maahanmuuttajilla viitataan siis yleensä sekä siirtolaisiin että pakolaisiin. Tulevaisuudessa olisikin hyvä pohtia sitä, tulisiko tilastolliseen käyttöön tarkoitettujen kyselylomakkeiden sanavalintoja avata tarkemmin vastaajille. Myös ajallisuus on hyvä ottaa huomioon tutkielman tuloksia tarkasteltaessa. Käyttämäni kyselyaineisto on kerätty vuosina 2016–2017, joten siinä ei näy esimerkiksi Venäjän vuonna 2022 Ukrainaan aloittaman hyökkäyksen vaikutuksia suomalaisten ajatuksiin maahanmuutosta.

Huomionarvoista on myös se, että tunneside kuvaa vain yhtä osaa kollektiivisesta identiteetistä. Tulevaisuudessa kollektiivista identiteettiä voitaisiin tutkia laadullisesti tai mahdollisesti määrällisellä aineistolla, josta löytyy useita kollektiivisen identiteetin eri osia kuvaavia muuttujia. Myös tutkimusmenetelmä asettaa tiettyjä rajoitteita tulosten tulkinnalle. Ristiintaulukoinnissa on hyvä ottaa huomioon se, että joidenkin vastaajaluokkien koko oli suhteellisen pieni. Toisaalta useammat luokat taas mahdollistavat sen, että säilytettiin tärkeää tietoa ja saatiin tarkempaa tietoa eri muuttujien jakaumista. Logistisen regressioanalyysin tuloksia tarkasteltaessa on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, kuinka selitettävän muuttujan luokittelu voi vaikuttaa tuloksiin. Tulokset voisivat olla täysin erilaiset, jos esimerkiksi vaatimus työssäkäynnistä olisi sijoitettu vähemmän vaativaan eikä vaativaan luokkaan.

Maahanmuuttajista puhuttaessa on alettu käyttää maahanmuuttanut-termiä maahanmuuttaja-termin sijasta. Tässä tutkielmassa käytin kuitenkin maahanmuuttaja-termiä, sillä termiä on käytetty myös käyttämässäni aineistossa ja termin muuttaminen saattaisi antaa väärän kuvan tutkielmani tuloksista. Myös tutkimuskirjallisuudessa maahanmuuttaja-termi on edelleen käytetympi. Maahanmuuttanut-termi osoittaisi kuitenkin selkeämmin, että kyseessä on henkilö, joka todella on muuttanut maahan (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016). Lisäksi maahanmuuttaja-termi antaa mielikuvan jatkuvasta liikkeestä, aivan kuin maahan muuttanut henkilö ei olisi tullut jäädäkseen. Voisi olla ajankohtaista päivittää kieltä ja pohtia, tulisiko kyselyaineistoissa maahanmuuttaja-termistä siirtyä maahanmuuttanut-termin käyttöön.

Tutkielma antaa viitteitä siitä, että suomalaisten tunnesiteellä Suomeen on yhteys siihen, millä ehdoilla maahan muuttavien nähdään ansaitsevan sosiaalipalveluita ja -etuksia. Koska hyvinvointisovinismi on tutkielman ja aiemman tutkimustiedon valossa selkeästi läsnä Suomessa, olisi sitä tulevaisuudessa syytä tutkia yhä monipuolisemmin. Keskeistä olisi tutkia esimerkiksi sitä, millaisia vaikutuksia hyvinvointisovinismilla on maahanmuuttajataustaisiin ihmisiin, sillä on selvää, että maahanmuuttoasenteet vaikuttavat laajasti kaikkiin maahanmuuttajataustaisiin ihmisiin. Maahanmuuttaneiden kotoutumisessa on keskeistä se, kuinka suomalainen yhteiskunta vastaanottaa uudet jäsenensä. Syrjinnän kokemukset vähentävät luottamusta viranomaisiin sekä suomalaiseen valtaväestöön. (Kotoutumisen osaamiskeskus.) Erityisesti tutkimusta kaivataan siksi, että tässä tutkielmassa kielteisen suhtautumisen maahanmuuttoon havaittiin olevan vahvasti yhteydessä hyvinvointisovinismiin. Keskeiseksi näissä mahdollisista jatkotutkimuskysymyksissä asettuikin juuri se, että hyvinvointisovinismia tulisi tutkia Suomessa uusista näkökulmista, jotka eivät keskity vain talouteen tai poliittiseen päätöksentekoon.

Lähteet

- Anderson, Benedict (2020) Kuvitellut yhteisöt: nationalismin alkuperän ja leviämisen tarkastelua. Suomentaneet Joel Kuortti ja Jouko Nurmiainen. Tampere: Vastapaino. Englanninkielinen alkuteos 1983.
- Anttila, Jorma (2007) Kansallinen identiteetti ja suomalaisiksi samastuminen. Helsinki: Helsingin yliopiston sosiaalipsykologian laitos.
- Anttila, Jorma (1996) Onko suomalaisuudessa samastumiskohteena mitään erityistä? Teoksessa Pekka Laaksonen ja Sirkka-Liisa Mettomäki (toim.) Olkaamme siis suomalaisia. Pieksämäki: SKS. Kalevalaseuran vuosikirja, 201-210.
- Ashmore, Richard & Deaux, Kay & McLaughlin-Volpe, Tracy (2004) An Organizing Framework for Collective Identity. *Psychological Bulletin* 130(1), 80-114.
- Bell, David Andreas & Valenta, Marko, & Strabac, Zan (2022) Nordic welfare chauvinism: A comparative study of welfare chauvinism in Sweden, Norway and Finland. *International Social Work*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/00208728221094419>
- Costa-Font, Joan & Cowell, Frank (2015) Social identity and redistributive preferences: a survey. *Journal of economic surveys* 29(2), 357–374.
- Davis, Thomas (1999) Revisiting group attachment: ethnic and national identity. *Political psychology* 20(1), 25-47.
- Eick, Gianna & Larsen, Christian (2022) Welfare chauvinism across benefits and services. *Journal of European Social Policy*, 32(1), 19–32. <https://doi.org/10.1177/09589287211023047>
- Ennsner-Jedenastik, Laurenz (2018) Welfare Chauvinism in Populist Radical Right Platforms: The Role of Redistributive Justice Principles. *Social policy & administration* 52(1), 293–314.
- ESS ERIC HQ, & Universitat Pompeu Fabra (2020) ESS round 8: question design template – new core items.
- European Social Survey 2016: Suomen aineisto [koodikirja]. Yhteiskuntatieteellinen tietokanto [tuottaja ja jakaja], 2021.
- Ilmoinen, Pauliina (2021) Tilastojen vastuullinen käyttö tutkimuksissa. Vastuullinen tiede. Viitattu 02.12.2022.
- Jokivuori, Pertti & Hietala, Risto (2007) Määrällisiä tarinoita. Monimuuttujamenetelmien käyttö ja tulkinta. Porvoo: WSOY.
- Jørgensen, Martin Bak ja Thomsen, Trine Lund (2016). Deservingness in the Danish context: Welfare chauvinism in times of crisis. *Critical Social Policy* 36(3), 330–351. <https://doi.org/10.1177/0261018315622012>

- Kaakinen, Markus & Ellonen, Noora (2021) Logistinen regressio. Teoksessa Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metodit/kuvaus/kvanti/regressio/logistinen/> Viitattu 22.04.2023.
- Keskinen, Suvi (2016). From Welfare Nationalism to Welfare Chauvinism. *Economic Rhetoric, Welfare State and the Changing Policies of Asylum in Finland. Critical Social Policy* 36(3), 352–370.
- Kotoutumisen osaamiskeskus. Syrjinnän yleisyys vaikeuttaa kotoutumista. Työ- ja elinkeinoministeriö. <https://kotoutuminen.fi/syrjinnan-yleisyys>. Viitattu 22.4.2023
- Krivosos, Daria (2018) Claims to whiteness: Young unemployed Russian-speakers' declassificatory struggles in Finland. *The Sociological Review* 66(6), 1145–1160.
- Laihiala, Tuomo & Ohisalo, Maria (2017) Sosiaalipummit leipäjonossa? Kansalaisten käsityksiä huono-osaisten ansaitsevuudesta Teoksessa Juho Saari (toim.) Sosiaaliturvariippuvuus: sosiaalipummit oleskeluyhteiskunnassa? Tampere: Tampereen yliopistopaino, 233–258.
- Lyons, Patricia & Coursey, Lauren & Kenworthy, Jared (2013) National Identity and Group Narcissism as Predictors of Intergroup Attitudes Toward Undocumented Latino Immigrants in the United States. *Hispanic journal of behavioral sciences* 35(3), 323–335.
- Miller, David (1993) In Defence of Nationality. *Journal of Applied Philosophy* 10(1), 3–16.
- O'Rourke, Kevin Hjortshøj & Sinnott, Richard (2006) The Determinants of Individual Attitudes Towards Immigration. *European Journal of Political Economy* 22(4), 838–861.
- Pyrhönen, Niko (2015) The True Colors of Finnish Welfare Nationalism - Consolidation of Neo-Populist Advocacy as a Resonant Collective Identity through Mobilization of Exclusionary Narratives of Blue-and-White Solidarity. Väitöskirja. Helsinki: Svenska social och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet.
- Reeskens, Tim & van Oorschot, Wim (2012) Disentangling the 'New Liberal Dilemma': On the relation between general welfare redistribution preferences and welfare chauvinism. *International Journal of Comparative Sociology* 53:2, 120—139.
- Saari, Juho (2017a) Sosiaaliturvariippuvuuden tulevaisuus. Teoksessa Juho Saari (toim.), Sosiaaliturvariippuvuus: sosiaalipummit oleskeluyhteiskunnassa? Tampere: Tampereen yliopistopaino, 319–352.
- Saari, Juho (2017b) Sosiaaliturvariippuvuus – Asenteet ja politiikka. Teoksessa Juho Saari (toim.), Sosiaaliturvariippuvuus: sosiaalipummit oleskeluyhteiskunnassa? Tampere: Tampereen yliopistopaino, 69–96.
- Saari, Juho & Behm, Miia & Lagus, Krista Hannele (2017) Sosiaalipummi! moraalipaniikki 2010-luvun Suomessa. Teoksessa Juho Saari (toim.) Sosiaaliturvariippuvuus: sosiaalipummit oleskeluyhteiskunnassa? Tampere: Tampereen yliopistopaino, 207–232.
- Saukkonen, Pasi (1996) Identiteetti ja kansallinen identiteetti. *Kosmopolis* 26(4), 5–19.

- Schlesinger, Philip (1987) On national identity: some conceptions and misconceptions criticized. *Social Science Information* 26(2), 219–64.
- Shayo, Moses (2020) Social Identity and Economic Policy. *Annual review of economics* 12(1), 355–389.
- Suomen tietotoimisto. Maahanmuutto, pakolaisuus, siirtolaisuus. <https://stt.fi/tyylikirja/sanas-tot/juridisia-termeja/maahanmuutto-pakolaisuus-siirtolaisuus/>
- Tajfel, Henry (1978) *The social psychology of minorities*. Lontoo: Minority rights group.
- Tietoarkisto (2023) Ristiintaulukointi. Teoksessa *Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/ristiintaulukointi/ristiintaulukointi/> Viitattu 4.4.2023.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK (2023) Hyvä tieteellinen käytäntö. <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk> Viitattu 3.4.2023
- Työ- ja elinkeinoministeriö (2021) Kotoutumisen sanasto yhdenmukaistaa kotoutumiseen liittyvien käsitteiden käyttöä. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/kotoutumisen-sanasto-yhdenmukaistaa-kotoutumiseen-liittyvien-kasitteiden-kayttoa> Viitattu 23.4.2023
- Van Oorschot, Wim (2006) Making the difference in social Europe: deservingness perceptions among citizens of European welfare states. *Journal of European Social Policy*, 16(1), 23–42.
- Van Oorschot, Wim (2000) Who Should Get What, and Why? On Deservingness Criteria and the Conditionality of Solidarity Among the Public. *Policy and politics* 28(1), 33–48.
- Westinen, Jussi & Kestilä-Kekkonen, Elina & Tiihonen, Aino (2016) Äänestäjät arvo- ja asenneulottuvuuksilla. Teoksessa Kimmo Grönlund, & Hanna Wass (toim), Poliittisen osallistumisen eriytyminen: Eduskuntavaalitutkimus 2015. Selvityksiä ja ohjeita (oikeusministeriö) 2016(28), 273–297.
- Aineisto:
- Fitzgerald, Rory (City University) & ESS Core Scientific Team & Ervasti, Heikki (Turun yliopisto): *European Social Survey 2016: Suomen aineisto* [sähköinen tietoaaineisto]. Versio 1.0 (2018-02-09). Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [jakaja]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3217>